

dr Teresa Drozdek-Małołepsza
t.drozdek-malolepsza@ajd.czyst.pl

*Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Instytut Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii*

<http://dx.doi.org/10.16926/zdwfsit.07>

Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1931)

Streszczenie

Celem pracy jest przedstawienie sportu kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy”. Upowszechniał on sport kobiet poprzez doniesienia, materiały i artykuły dotyczące uwarunkowań sportu kobiet, współzawodnictwa sportowego oraz osiągnięć sportowych kobiet. Kobiety działały w strukturach organizacyjnych sportu w Polsce. Najpowszechniej uprawianymi dyscyplinami sportu przez kobiety w Polsce w omawianym okresie były gry sportowe i lekkoatletyka. Panie uprawiały również inne dziedziny sportu, m.in. łucznictwo, łyżwiarstwo, narciarstwo, pływanie, saneczkarstwo, szermierkę, tenis i wioślarstwo. Uczestniczyły we współzawodnictwie w poszczególnych dziedzinach sportu. W omawianym okresie nastąpił wzrost wyników sportowych kobiet. Największe sukcesy na arenie międzynarodowej reprezentantki Polski osiągały w lekkoatletyce, łucznictwie i tenisie.

Słowa kluczowe: kobiety, sport, czasopismo „Przegląd Sportowy”, Polska, 1931 r.

Celem pracy jest przedstawienie sportu kobiet w Polsce w świetle „Przeglądu Sportowego” z 1931 r. Pismo ukazywało się w latach 1921–1939, dwa razy w tygodniu – w środy i soboty¹. W 1931 r. wydawano je w Warszawie. „Przegląd Sportowy” poświęcony był bieżącym wydarzeniom sportowym w Polsce i za granicą. Przybliżał również różne aspekty ruchu sportowego kobiet. Objętość czasopisma wynosiła zazwyczaj 6 stron.

W odniesieniu do piśmiennictwa dotyczącego rozwoju sportu kobiet w II Rzeczypospolitej największe znaczenie poznawcze posiadają prace M. Rotkiewicz i T. Drozdek-Małołepszej². Należy nadmienić, iż publikacje podejmujące

¹ W 1931 r. ukazały się 104 numery czasopisma „Przegląd Sportowy”.

² T. Drozdek-Małołepsza, *Stan badań nad dziejami wychowania fizycznego i sportu kobiet w Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] S. Zaborniak (red.), *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce*, Rzeszów 2005, s. 13–21; M.in.: też, *Sport strzelecki kobiet w Polsce w okresie międzywojennym*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Kultura Fizyczna” 2012, nr XI, s. 13–25; też, *Sporty zimowe kobiet w Polsce w latach 1919–1939*, [w:] L. Rak, E. Małołepszy (red.), *Narciarstwo Polskie*

problematykę sportu kobiet w Polsce w okresie międzywojennym nie uwzględniają w sposób szczegółowy kwerendy czasopisma „Przegląd Sportowy”. Z zakresu sportu kobiet w Polsce w świetle „Przeglądu Sportowego” (w okresie międzywojennym) zostało dotąd opublikowanych siedem prac³.

W badaniach zostały wykorzystane następujące metody: analiza źródeł historycznych, indukcji, dedukcji, syntezy oraz porównawcza. Wysunięto następujące problemy badawcze:

1. W jakim zakresie „Przegląd Sportowy” z 1931 r. upowszechniał sport kobiet?
2. W jakim stopniu międzynarodowy ruch sportowy kobiet wpływał na rozwój sportu żeńskiego w Polsce?
3. Jaki poziom sportowy prezentowały w tym okresie Polki na tle międzynarodowym?

Kobiety wchodziły w skład zarządów klubów i związków sportowych. Zofia Zabawska-Domosławska została prezesem Warszawskiego Klubu Wioślarek (WKW)⁴. Anna Hoffmanówna była członkiem Pomorskiego Okręgowego Związku Lekkiej Atletyki⁵. W trakcie Walnego Zjazdu Polskiego Związku Lekkiej Atletyki (PZLA) dokonano wyboru zarządu związku. Do zarządu została powołana Maria Miłobędzka (członek zarządu)⁶.

Podczas Walnego Zjazdu Polskiego Związku Gier Sportowych (PZGS), który odbył się w marcu 1931 r., wiceprezesem związku została Miedzińska, natomiast kierownikiem referatu hazeny S. Chrupczałowska⁷. Jak pisze redakcja „Przeglądu Sportowego”:

1888–2008, Jasło 2009, s. 105–115; też, *Uwarunkowania rozwoju ruchu sportowego kobiet w Polsce w latach 1919–1939. Zarys problematyki*, [w:] T. Drozdek-Małołepsza (red.), *Z najnowszych dziejów kultury fizycznej i turystyki w Polsce. Dzieje kultury fizycznej i turystyki w Polsce w końcu XIX i XX w.*, t. 1. Częstochowa 2011, t. 1, s. 149–163; M. Rotkiewicz, *Rozwój sportu kobiet w Polsce okresu międzywojennego*, „Sport Wyczynowy” 1979, nr 3–4, s. 3–21.

³ T. Drozdek-Małołepsza, *Sport kobiet w Polsce w latach 1921–1922 w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy”*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Kultura Fizyczna”, 2013, t. 12, nr 2, s. 63–72; też, *Sport kobiet w Polsce na łamach czasopisma „Przegląd Sportowy” (1923–1924)*, „Zeszyty Naukowe Almamery Szkoła Wyższa z siedzibą w Warszawie” 2014, nr 2 (71), s. 165–177; też, *Sport kobiet w Polsce w 1925 roku w świetle „Przeglądu Sportowego”*, [w:] J. Kwieciński, M. Tomczak, M. Łuczak (red.), *Sport i wychowanie fizyczne w badaniach naukowych. Teoria praktyce*. Konin 2014, s. 223–233; też, *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1926)*, [w:] M. Zowisło, J. Kosiewicz (red.), *Sport i turystyka w zwierciadle wartości społecznych*, Kraków 2015, s. 210–219; też, *Sport kobiet w Polsce na łamach czasopisma „Przegląd Sportowy” (1927)*, „Zeszyty Naukowe Almamery Szkoła Wyższa z siedzibą w Warszawie” 2014, nr 3 (72), s. 273–287; też, *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1929)*, „Szkice Humanistyczne” 2015, t. 15, nr 1–2, s. 61–75; też, *Women's Sport in Poland in the Light of „Przegląd Sportowy” [Sports Review] Magazine (1930)*, [w:] T. Drozdek-Małołepsza, A. Buková (red.), *Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania kultury fizycznej i turystyki (Teoretické i praktické podmienky telesnej kultúry a turistiky)*, Częstochowa 2015, s. 29–45.

⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 7, s. 2.

⁵ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 9, s. 4.

⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 16, s. 5.

⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 23, s. 4.

Zebranie miało przebieg burzliwy. Wywiązała się ożywiona dyskusja na temat odrzucenia przez zarząd wielu protestów, założonych jeszcze w czasie mistrzostw przez kluby. Wyrażono ubolewanie ŁKS-owi, który przez unieważnienie, jak się teraz okazało niesłusznie, wygranego spotkania w kobiecej koszykówce z AZS stołecznym, stracił zdobyty prawidłowo tytuł mistrza Polski w tej grze. Decyzję swą powziął PZGS na podstawie nieścisłego zeznania Łódzkiego OZGS⁸.

Drużynie Łódzkiego Klubu Sportowego (ŁKS) przypadł wówczas (1930 r.) tytuł wicemistrzyń Polski.

Ważną rolę w rozwoju aktywności fizycznej kobiet odgrywała odpowiednio przygotowana kadra dydaktyczna w zakresie wychowania fizycznego i sportu. W tym celu panie uczestniczyły w kursach i obozach. W dniu 11 stycznia 1931 r. zakończył się w Białymstoku kurs narciarski, który ukończyło 27 osób, w tym 6 kobiet⁹. Funkcję kierownika kursu narciarskiego sprawował M. Ludertowicz.

Sport automobilowy nie był popularny wśród kobiet. Mimo to w dniach 10–20 września 1931 r. miał być przeprowadzony rajd automobilowy pań na trasie Warszawa – Krynica – Warszawa¹⁰. 6 grudnia 1931 r. odbył się doroczny zjazd przedstawicieli klubów automobilowych, na którym ustalono realizację rajdu pań w dniach 18–20 września 1932 r.¹¹ Jedną z czołowych automobilistek polskich była Maria Koźmianowa.

Na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych XX w. w Polsce wśród kobiet dość dobrze rozwijały się gry sportowe. Mistrzostwo Polski w grach sportowych (piłka koszykowa, piłka siatkowa, hazena) w 1930 r. wywalczyły zawodniczki Akademickiego Związku Sportowego (AZS) Warszawa¹².

Najlepsze drużyny w grach sportowych wyłaniano w nowej formule rozgrywek. W pierwszej fazie rozgrywek wyłaniano mistrzów okręgu, w drugiej fazie rozgrywano zawody w poszczególnych regionach, a następnie zawody finałowe. Tytuł mistrzyń Warszawy w piłce siatkowej zdobył zespół AZS Warszawa (trzeci raz z rzędu), wyprzedzając „Polonię”, „Warszawiankę”, Żydowskie Akademickie Stowarzyszenie Sportowe (ŻASS) i „Makkabi”; w mistrzostwach Krakowa I miejsce zajęła YMCA Kraków¹³. Mistrzostwo Polski w grupie północno-zachodniej w piłce siatkowej wywalczyły zawodniczki Harcerskiego Klubu Sportowego (HKS) Łódź; w grupie wschodniej – AZS Warszawa; w grupie południowej – YMCA Kraków¹⁴. Mistrzostwa Polski w piłce siatkowej zostały rozegrane w Krakowie 28–29 czerwca 1931 r.¹⁵

⁸ Tamże.

⁹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 5, s. 2.

¹⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 73, s. 4.

¹¹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 99, s. 3.

¹² „Przegląd Sportowy” 1931, nr 4, s. 5.

¹³ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 48, s. 5; 1931, nr 61, s. 6.

¹⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 48, s. 2; 1931, nr 49, s. 5; 1931, nr 50, s. 5.

¹⁵ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 50, s. 5.

W rozgrywkach okręgowych piłki koszykowej kobiet najlepszymi drużynami zostały: w okręgu krakowskim – „Cracovia” (w składzie drużyny występowały: Brzezińska, Helena Czerska, Jaworska, Z. Majerówna, Morawska, Urbańska i Żurawska)¹⁶. Do ostatniej fazy rozgrywek o mistrzostwo Polski w koszykówce awansowały: AZS Warszawa, „Cracovia”, IKP Łódź i „Sokół” Grudziądz¹⁷. Turniej finałowy miał zostać rozegrany w Łodzi w dniach 26–27 września 1931 r.

W rozgrywkach hazeny mistrzem Warszawy został zespół „Polonii”, pokonując drużyny AZS (8:2) i Legii (12:5); w mistrzostwach Krakowa – „Cracovia” (w zespole „Cracovii” wyróżniły się H. Czerska, Z. Majerówna i Morawska)¹⁸. W dniach 26–27 września 1931 r. odbył się w Warszawie turniej finałowy mistrzostw Polski w hazenie z udziałem HKS Łódź, „Polonii” Warszawa i „Warty” Poznań¹⁹. Zespół „Cracovii”, z przyczyn finansowych, nie uczestniczył w zawodach. Mistrzostwo Polski zdobyła drużyna „Polonii”, pokonując w decydującym meczu hazenistki HKS Łódź 3:2²⁰. Do najlepszych zawodniczek fazy finałowej należy zaliczyć Smidówną („Polonia”)²¹.

W hazenie rozgrywano również mecze międzymiastowe. W jednym z nich drużyna Warszawy (B. Cegielska, Duch, Gawska, Olczak, Olesińska, Smidówna, Wierzbołowska, Zdzisława Wiszniewska, Woynarowska) zremisowała z reprezentacją Łodzi (Celina Gapińska, Jadwiga Głazewska, Gruszczyńska, Hołyszewska, Kordowska, Maria Kwaśniewska, Połomska I, Połomska II) 3:3²². Po meczu zawodniczki obydwu drużyn rozpoczęły kilkudniowe zgrupowanie kondycyjne na obiektach Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego (CIWF). Kadre trenerką na zgrupowaniu pełnili por. Baran i Przewracki. Wyłoniono skład drużyny, która wyjeżdżała do Czechosłowacji: Gawska, Duch, Olczak i Smidówna („Polonia”), C. Gapińska (ŁKS), Wierzbołowska („Warszawianka”), Z. Wiszniewska (AZS Warszawa), Bogumiła Połomska (HKS Łódź), J. Głazewska i M. Kwaśniewska (ŁKS)²³. Reprezentacja Polski rozegrała m.in. dwa spotkania z drużyną Pragi, remisując 4:4 oraz przegrywając 1:5²⁴. Mimo niekorzystnych wyników prezentowany przez Polki poziom sportowy był przyzwoity.

Polskie drużyny klubowe w hazenie utrzymywały kontakty międzynarodowe w celu podniesienia poziomu sportowego. Hazenistki „Polonii” w 1931 r. brały udział w wyjeździe sportowym do Czechosłowacji, w trakcie którego rozegrały kilka spotkań towarzyskich, m.in. przegrały (3:5) z jedną z najlepszych drużyn

¹⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 61, s. 6.

¹⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 65, s. 5.

¹⁸ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 51, s. 2; 1931, nr 61, s. 6.

¹⁹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 65, s. 5.

²⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 80, s. 1; 1931, nr 80, s. 5.

²¹ Smidówna była z pochodzenia Czeszką.

²² „Przegląd Sportowy” 1931, nr 65, s. 3.

²³ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 67, s. 5. Reprezentacja Polski w hazenie miała rozegrać mecze w Pardubicach i Pradze z drużynami z Czechosłowacji.

²⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 72, s. 2.

klubowych Czechosłowacji – „Victoria” Žižków; przegrały z drużyną SK Młoda Bolesław (3:5) oraz zremisowały z drużyną „Sokół” Vinohrady (2:2)²⁵.

Według stanu na luty 1931 r. PZLA zrzeszał sekcje lekkoatletyczne 233 klubów i towarzystw oraz 6991 zawodniczek i zawodników²⁶. W 1930 r. zwiększyła się liczba lekkoatletów należących do PZLA o 1793 mężczyzn i 436 kobiety. Kalendarz startów na 1931 r. w odniesieniu do kobiet przewidywał m.in. mecze lekkoatletyczne międzypaństwowe z Austrią, Czechosłowacją i Włochami. Prace w PZLA prowadziło dwóch trenerów związkowych: Estończyk Aleksander Klumberg oraz Antoni Cejzik. W Polsce organizowano liczne zawody w lekkoatletyce kobiet na szczeblu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. W trakcie zawodów lekkoatletycznych AZS w Poznaniu Wanda Jasieńska (AZS Poznań) uzyskała w pchnięciu kulą 11 m 56 cm – wynik lepszy od rekordu Polski S. Lewin o 10 cm²⁷. Przed mistrzostwami Polski rozgrywano zawody na szczeblu okręgowym, odbyły się one m.in. w czerwcu 1931 r. w Królewskiej Hucie, we Lwowie (z udziałem lekkoatletek AZS Lwów, „Lechii” Lwów i TG „Sokół” Macierz), w Warszawie, zorganizowano także mistrzostwa Pomorza²⁸.

W czerwcu 1931 r. odbyły się lekkoatletyczne mistrzostwa klubów robotniczych, będące zawodami eliminacyjnymi do „Olimpiady Robotniczej” w Wiedniu²⁹. Najlepsze wyniki osiągnęły reprezentantki „Skry”: Kwaśniewska, Sawicka i Wencłówna. Na „Olimpiadzie Robotniczej” Polskę miało reprezentować 10 lekkoatletek.

Na łamach „Przeglądu Sportowego”, w numerze 4. z 1931 r., opublikowano listę mistrzyń Polski w lekkoatletyce za 1930 r.³⁰ Tytuły mistrzowskie wywalczyły: Alina Hulanicka (Towarzystwo Gimnastyczne – TG – „Sokół” Grażyna Warszawa) – w biegu na dystansie 60 m oraz w skoku w dal z miejsca; Felicja Schabińska I („Legia” Warszawa) – w biegach na dystansie 100 m oraz 80 m przez płotki; Otylia Orłowska („Stadion” Królewska Huta) – w biegu na dystansie 200 m oraz w biegu na przełaj; S. Lewin („Makkabi” Wilno) – w pchnięciu kulą; Halina Konopacka-Matuszewska (AZS Warszawa) – w rzucie dyskiem, w rzucie oszczepem, w trójboju i pięcioboju lekkoatletycznym; Jadwiga Janowska (TG „Sokół” Pabianice) – w skoku wzwyż; Maria Kwaśniewska (Łódzki Klub Sportowy – ŁKS) w skoku w dal; w biegu sztafetowym 4×100 m – TG „Sokół” Grażyna Warszawa; w biegu sztafetowym 4×200 m – „Stadion” Królewska Huta; w zawodach drużynowych – TG „Sokół” Grażyna Warszawa. Polski Związek Lekkiej Atletyki zatwierdził 12 rekordów kobiet w lekkoatletyce³¹. Spośród 51 lekkoatletek reprezentujących

²⁵ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 44, s. 1, 5.

²⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 16, s. 5.

²⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 34, s. 5.

²⁸ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 46, s. 2; 1931, nr 48, s. 2; 1931, nr 49, s. 5; nr 51, s. 2.

²⁹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 48, s. 2.

³⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 4, s. 5.

³¹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 18, s. 5.

barwy Polski w 1930 r. 8 razy broniła barw Polski H. Konopacka; 7 razy – F. Schabińska, G. Kilos i O. Orłowska – 6 razy; M. Freiwald – 5 razy; Irena Jaśnikowska „Jasna”, A. Hulanicka, G. Kobielska i S. Walasiewicz – 4 razy.

Warszawa była gospodarzem mistrzostw Polski w lekkoatletyce kobiet, które odbyły się w dniach 18–19 lipca 1931 r.³² Zawody stały na wysokim poziomie sportowym, mimo iż nie brały w nich udziału Stanisława Walasiewicz oraz inna reprezentantka Polski S. Lewin. S. Lewin nie zgłosił do zawodów w odpowiednim terminie jej macierzysty klub – „Makkabi” Wilno³³. W poszczególnych konkurencjach tytuły mistrzowskie wywalczyły: J. Manteuffel (AZS Warszawa) w biegu na dystansie 60 m (8,0 s), w biegu na dystansie 100 m (12,8 s) oraz w skoku wzwyż (145 cm); O. Orłowska w biegu na dystansie 200 m (27,8 s); G. Kilos („Pogoń” Katowice) w biegu na dystansie 800 m (2 min 29,8 s); F. Schabińska w biegu na dystansie 80 m przez płotki (13,1 s); M. Kwaśniewska (ŁKS) w rzucie oszczepem (34,48 m); W. Jasieńska (AZS Poznań) w pchnięciu kulą (11,03 m); H. Konopacka w rzucie dyskiem (37,86 m); A. Hulanicka w skoku w dal z miejsca (240 cm); A. Sikora („Stadion” Królewska Huta) w skoku w dal (5,18 m); „Stadion” Królewska Huta (A. Sikora, Pach, Hofińska, O. Orłowska) w biegu sztafetowym 4×100 m – 53,0 s; AZS Warszawa J. Manteuffel, H. Konopacka, Ludwika Gorloff, Helena Woynarowska) w biegu sztafetowym 4×200 m – 1 min 52,0 s – wynik lepszy od rekordu Polski³⁴. W klasyfikacji drużynowej zwyciężył AZS Warszawa (135 pkt), przed „Stadionem” Królewska Huta (103 pkt) i „Pogonią” Katowice (66 pkt)³⁵.

Maria Kwaśniewska została mistrzynią Polski w trójboju lekkoatletycznym podczas zawodów, które odbyły się w Łodzi³⁶. Tytuł wicemistrzyni Polski przypadł J. Manteuffel, zaś brązowy medal zdobyła A. Hulanicka. Mistrzostwa Polski w biegu na przełaj (na dystansie 1200 m) kobiet odbyły się w kwietniu 1931 r. w Lublinie³⁷. W zawodach, w których wzięło udział 7 lekkoatletek, zwyciężyła członkini TG „Sokół” Kozłówka – Bystrzycka, wyprzedzając Grzesik („Stadion” Królewska Huta) i Januszkiewicz („Unia” Lublin).

W zawodach o drużynowe mistrzostwo Warszawy lekkoatletki AZS zwyciężyły zespół „Grażyny” 62:57³⁸. W zawodach wyróżniły się A. Hulanicka, H. Konopacka i J. Manteuffel.

Polskie lekkoatletki brały udział w zawodach sportowych na szczeblu międzynarodowym. W zawodach międzynarodowych, tzw. Święcie Gracji, we Florencji dobre wyniki osiągnęły Helena Bersohn („Frieda Berson”) – *Żydowskie Akademickie Stowarzyszenie Sportowe* Warszawa (ŻASS Warszawa), W. Jasieńska,

³² „Przegląd Sportowy” 1931, nr 58, s. 3.

³³ Tamże.

³⁴ Tamże.

³⁵ Na dalszych miejscach uplasowały się „Grażyna” Warszawa (57 pkt), AZS Poznań (47 pkt), ŁKS (37 pkt).

³⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 72, s. 2.

³⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 34, s. 5.

³⁸ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 50, s. 6.

J. Manteuffel, F. Schabińska³⁹. W konkursie pchnięcia kulą W. Jasińska zajęła II miejsce (11,64 m). Zwycięstwo odniosła Niemka Fleischer (12,23 m). Pozostałe polskie lekkoatletki awansowały do finałów konkurencji; H. Bersohn uplasowała się na III pozycji w rzucie dyskiem (34,38 m), J. Manteuffel była piąta w biegu na dystansie 100 m, F. Schabińska zajęła V lokatę w biegu na dystansie 80 m przez płotki⁴⁰. Kierownikiem ekipy polskich lekkoatletek była M. Miłobędzka. W ramach zawodów „Święta Gracji” rozegrano zawody sportowe kobiet m.in. w łucznictwie, szermierce oraz w tenisie.

W dniach 8–9 sierpnia 1931 r. odbył się w Królewskiej Hucie międzypaństwowy mecz lekkoatletyczny Polska – Włochy⁴¹. Zakończył się on zwycięstwem Polek 87:61. W meczu tym I miejsca z reprezentantek Polski zajęły: O. Orłowska w biegu na dystansie 200 m (26,8 s); A. Sikora w skoku w dal (5,13 m); J. Manteuffel w biegu na dystansie 100 m (12,8 s) i w skoku wzwyż (142 cm); H. Konopacka w rzucie dyskiem (37,69 m); W. Jasińska w pchnięciu kulą (11,62 m); M. Kwaśniewska w rzucie oszczepem (36,60 m) oraz w trójboju lekkoatletycznym; Polska (J. Manteuffel, A. Breuer, A. Sikora, O. Orłowska) w sztafecie 4×100 m (50,8 s) oraz reprezentacja Polski w sztafecie 200×100×75×60 m⁴². Reprezentantki Polski w meczu lekkoatletycznym z Włoszkami osiągnęły bardzo dobre wyniki, przewyższające te uzyskane na mistrzostwach Polski.

Kolejny mecz międzypaństwowy żeńska reprezentacja Polski rozegrała 27 września 1931 r. w Pradze z Czechosłowacją⁴³. Wygrany przez drużynę Polski (61:45) mecz toczył się w niesprzyjających warunkach atmosferycznych – było zimno, wiał dość silny wiatr. Polki zwyciężyły w następujących konkurencjach: J. Manteuffel w biegu na dystansie 100 m (12,6 s) i w biegu na dystansie 200 m (26,4 s); J. Wajs w rzucie dyskiem (35,19 m); W. Jasińska w rzucie oszczepem (33,40 m) i w pchnięciu kulą (10,96 m); Polska w sztafecie 4×100 m (52,5 s). Redakcja „Przeglądu Sportowego” zamieściła bardzo pozytywne opinie o występie Polek w Pradze⁴⁴.

Najlepszą polską lekkoatletką pozostawała wciąż Stanisława Walasiewicz, która uzyskała w 1931 r., m.in. na zawodach w Cleveland, szereg bardzo dobrych wyników: w biegu na dystansie 60 m – 7,6 s; w biegu na dystansie 100 m – 12,4 s; w biegu na dystansie 200 m – 25,8 s; w biegu na dystansie 800 m – 2 min 18,3 s; w skoku w dal – 572 cm⁴⁵.

Wyniki i poziom sportowy polskich lekkoatletek były obiecujące w sezonie przedolimpijskim. Działacze PZLA już na początku grudnia 1931 r. przygotowali kalendarz startów. Mistrzostwa Polski kobiet miały zostać przeprowadzone we

³⁹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 44, s. 2.

⁴⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 45, s. 6.

⁴¹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 64, s. 1.

⁴² Tamże, s. 1–2.

⁴³ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 77, s. 2; 1931 nr 78, s. 1.

⁴⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 79, s. 4.

⁴⁵ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 51, s. 1.

Lwowie w dniach 4–5 czerwca 1932 r.⁴⁶ Zawody główne, jakimi były igrzyska olimpijskie w Los Angeles, zaplanowano na okres 30 lipca–14 sierpnia 1932 r.

Mistrzyniami Polski w łucznictwie w 1930 r. zostały łuczniczki Klubu Sportowego (KS) Rodziny Wojskowej: Stanisława Sikora (w strzelaniu na dystansie 20 m, w strzelaniu na dystansie 40 m i w trójboju) i Janina Kurkowska (w strzelaniu na dystansie 30 m)⁴⁷. Zawody o mistrzostwo Polski w łucznictwie rozegrano w ramach Narodowych Zawodów Strzeleckich w 1931 r. we Lwowie⁴⁸. Tytuł mistrzyni Polski zdobyła Maria Król; tytuł „Króla Kurkowego” Polskiego Związku Łuczniczego (PZŁ) uzyskała Janina Kurkowska, „Najlepszą Łuczniczką Polski” w kategorii juniorów została Helena Macielewicz (Organizacja Przystosowania Kobiet do Obrony Kraju). Zawody łucznicze służyły wyłonieniu najlepszych łuczniczek, w celu przeprowadzenia dla nich obozu sportowego przed mistrzostwami świata. Na obóz powołania otrzymały: M. Król, J. Kurkowska, Irena Komańska, Maria Kościeszacka, S. Sikora, Irena Stefańska i Maria Trajdos. Mistrzostwa świata w łucznictwie odbyły się w 1931 r. we Lwowie⁴⁹. Ogromny sukces odniosła J. Kurkowska-Spychajowa, zajmując w konkurencji trójboju łuczniczego (strzelanie z łuku na dystansie 30 m, 40 m i 50 m) II lokatę⁵⁰. W konkurencji tej uczestniczyli zarówno mężczyźni, jak i kobiety (w jednej kategorii).

Wśród kobiet rozwijał się sport łyżwiarski. Przywiązywano znaczenie do szkolenia sportowego. Łyżwiarze nie tylko uczestniczyli w treningach realizowanych przez macierzyste kluby i towarzystwa sportowe. Pięciu łyżwiarzy figurowych Warszawskiego Towarzystwa Łyżwiarskiego (WTŁ), m.in. dwie pary Barbara Chachlewska i Narcyz Pełczyński oraz Jadwiga Cukiertówna i Polubiec. w styczniu 1931 r. uczestniczyli w dwudniowych treningach na sztucznym lodowisku w Katowicach⁵¹. W celu upowszechnienia łyżwiarstwa figurowego organizowano pokazy sportowe (pokazy łyżwiarskie)⁵². Uczestniczyli w nich łyżwiarze figurowi (pary sportowe), m.in. Wanda i Stanisław Żmudzińscy oraz Elżbieta Czorówna i Tadeusz Skupieński.

B. Chachlewska (w jeździe indywidualnej) oraz para sportowa Zofia Bilor, Tadeusz Kowalski (Lwowskie Towarzystwo Łyżwiarskie – LTŁ – Lwów) zostali mistrzami Polski w jeździe figurowej w 1930 r.⁵³ W 1931 r. mistrzostwa Polski w łyżwiarstwie figurowym odbyły się w Katowicach⁵⁴. W konkurencji par sportowych zwyciężyli Z. Bilor i T. Kowalski, natomiast w jeździe indywidualnej Barbara Śniadecka⁵⁵.

⁴⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 97, s. 5.

⁴⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 4, s. 5.

⁴⁸ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 60, s. 5.

⁴⁹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 69, s. 3.

⁵⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 71, s. 4.

⁵¹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 7, s. 2.

⁵² „Przegląd Sportowy” 1931, nr 13, s. 4.

⁵³ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 4, s. 5.

⁵⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 20, s. 6.

⁵⁵ W jeździe parami II miejsce zajęli W. i S. Żmudzińscy (ŚTŁ), III – Rudnicka, A. Theuer (LTŁ); w jeździe indywidualnej – II lokatę zajęła J. Cukiertówna (WTŁ).

Mistrzostwa Polski w łyżwiarstwie szybkim zostały przeprowadzone w lutym 1931 r. w Warszawie⁵⁶. W zawodach kobiet bezkonkurencyjna okazała się Zofia Nehring (KS „Polonia” Warszawa). Zwyciężyła w wyścigu na dystansie 500 m, pokonując J. Sutyńską, J. Bąkowską i J. Nowacką oraz w wyścigu na dystansie 3000 m, wyprzedzając J. Sutyńską, J. Nowacką i J. Bąkowską. Ponadto Z. Nehring ustanowiła rekord Polski w biegu na dystansie 5000 m (w czasie 11 min 30,5 s).

Dość popularnym sportem kobiet było narciarstwo. Z inicjatywy Wileńskiego Okręgowego Związku Narciarskiego (OZN) w dniach 24–25 stycznia 1931 r. rozegrano zawody narciarskie⁵⁷. Jedną z konkurencji zawodów narciarskich był bieg kobiet na dystansie 2 km. Zwyciężyła w nim Waszkielsówna (11 min 53 s, Szkoła Handlowa) przed Skorukówną. Zawody o mistrzostwo Warszawskiego OZN odbyły się w dniu 25 stycznia 1931 r., które zostały przeprowadzone przez Warszawski Klub Narciarski (WKN)⁵⁸. W konkurencji biegu narciarskiego najlepsze wyniki osiągnęły zawodniczki AZS Warszawa. I miejsce zajęła Jadwiga Grotowska, wyprzedzając Jabłczyńską i Tryniszewską. W zawodach wzięło udział 36 pań, z których 21 ukończyło zawody. W mistrzostwach okręgu śląskiego (1931) bieg kobiet na dystansie 6 km wygrała Hilda Malec (ŚKN) przed Poelschówną (WSC) i Zofią Musialikówną (ŚKN) Rybnik⁵⁹. Zawody zgromadziły na starcie 12 narciarek, wśród których udział wzięła Wanda Dubieńska (startowała poza konkursem), zajmując II pozycję. Działacze narciarscy na Śląsku organizowali inne zawody narciarskie o charakterze regionalnym, w których brały udział panie, m.in. w na Baraniej Górze, w Zakopanem czy w Zwardoniu (zorganizowane przez Sekcję Narciarską Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego – SN PTT)⁶⁰. Najwyższy poziom sportowy – w zawodach okręgowych – zaprezentowały panie w biegu narciarskim na dystansie 5 km w mistrzostwach Podhala, rozegranych w 1931 r. w Zakopanem⁶¹. Zwyciężyła Bronisława Polankowa, wyprzedzając Zofię Stopkówną, Lorenc, L. Schwarzbart („Makkabi” Zakopane) i Wilżankę.

AZS w Cieszynie planował zorganizowanie w Wiśle, w dniach 1–2 lutego 1931 r., Akademickich Mistrzostw Polski w narciarstwie⁶². W programie zawodów przewidziano bieg kobiet na dystansie 6 km. Mistrzynią Polski biegu narciarskim (na dystansie 7 km) w 1930 r. została B. Polankowa⁶³. Kolejne mistrzostwa Polski w narciarstwie odbyły się w terminie 21–22 lutego 1931 r. w Wiśle⁶⁴. W biegu narciarskim pań na dystansie 6300 m (bieg miał charakter zjazdowy) I miejsce zajęła B. Polankowa (TG „Sokół” Zakopane), II była Z. Stopkówna (SNPTT Zakopane),

⁵⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 14, s. 3.

⁵⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 7, s. 2.

⁵⁸ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 8, s. 5.

⁵⁹ Tamże.

⁶⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 5, s. 2; 1931, nr 7, s. 3.

⁶¹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 10, s. 3.

⁶² „Przegląd Sportowy” 1931, nr 8, s. 5.

⁶³ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 4, s. 5.

⁶⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 13, s. 4.

zaś III – Zofia Giewontówna (Strzelec Zakopane)⁶⁵. Dalsze miejsca zajęły: IV – Wilżanka („Wisła” Zakopane), V – Janina Lotczkowa (Karpackie Towarzystwo Narciarskie – KTN Lwów), VI – Lindertówna (WSC Bielsko), VII – Jadwiga Grotowska (AZS Warszawa). Była mistrzyni Polski J. Lotczkowa w trakcie zawodów miała stan podgorączkowy.

Zawody narciarskie były przeprowadzane w kategorii dziewcząt. W Zakopanem odbyły się zawody w biegach narciarskich dla dziewcząt i chłopców w marcu 1931 r.⁶⁶ W rywalizacji dziewcząt (w kategorii 8–10 lat) zwyciężyła Maria Marusarz, wyprzedzając Józefę Gładczan; w kategorii wiekowej 12–14 lat w biegu narciarskim na dystansie 600 m I miejsce zajęła Stanisława Lorenz, II lokata przypadła Helenie Fudałówny, zaś III – Helenie Marusarz.

Akademickie Mistrzostwa Polski w pływaniu odbyły się w dniach 13–14 czerwca 1931 r. w Cieszynie, z udziałem AZS Cieszyn i AZS Warszawa⁶⁷. Mistrzyniami akademickimi w pływaniu zostały: w wyścigu na dystansie 100 m stylem klasycznym – Święcińska (AZS Warszawa); w wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym – Thomme (AZS Warszawa); w sztafecie 3×50 m stylem dowolnym – AZS Warszawa.

Mistrzostwa Europy w pływaniu w 1931 r. miały zostać rozegrane w Paryżu⁶⁸. Według redakcji „Przeglądu Sportowego”, w zawodach – wśród kobiet – miały szansę na start m.in. Aniela Jarkulisz, Lotta Klaus, Krystyna Nowak, Erna Schnatzkówna i Alina Szczerba⁶⁹. Ostatecznie w składzie reprezentacji Polski na mistrzostwa Europy w Paryżu znalazły się L. Klaus, A. Jarkulisz i K. Nowak. Najlepszy wynik osiągnęła L. Klaus, zajmując w konkurencji skoki z wieży VII pozycję⁷⁰.

Mistrzyniami Polski w 1930 r. zostały: A. Szczerba („Pogoń” Lwów) – w wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym; A. Jarkulisz (SKLA) – w wyścigu na dystansie 400 m stylem dowolnym i w wyścigu na dystansie 200 m stylem klasycznym; Kretschmanówna (Schimm-Verein Poznań) – w wyścigu na dystansie 1500 m stylem dowolnym; Lisa Reicher („Hakoach” Bielsko) – w wyścigu na dystansie 100 m stylem grzbietowym; w biegach sztafetowych 4x100 m stylem dowolnym i 3x100 m stylem zmiennym – Giszowiec, L. Klaus (IKP Siemianowice) – w skokach z wieży; Erna Schnatzkówna (BBSV Bielsko) – w skokach z trampoliny.

Jubileuszowe (X) mistrzostwa Polski w pływaniu odbyły się w I połowie sierpnia 1931 r.⁷¹ W konkurencjach kobiecych zwycięstwo odniosły: w wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym Renata Morawska – „Polonia” Warszawa (1 min 24,2 s); w wyścigu na dystansie 100 m stylem grzbietowym K. Nowak – „Cracovia”

⁶⁵ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 16, s. 2.

⁶⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 25, s. 5.

⁶⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 47, s. 2; 1931, nr 48, s. 4.

⁶⁸ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 8, s. 5.

⁶⁹ Tamże.

⁷⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 70, s. 6.

⁷¹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 64, s. 2.

(1 min 37,6 s); w wyścigu na dystansie 200 m stylem klasycznym A. Jarkulisz – SKLA (3 min 30,7 s); w wyścigu na dystansie 400 m stylem dowolnym Mirosława Kratochwilówna (AZS Warszawa) – 7 min 10 s, wynik lepszy od rekordu Polski; w wyścigu na dystansie 1500 m stylem dowolnym M. Kratochwilówna (29 min 11,8 s) – wynik lepszy od rekordu Polski; w skokach z trampoliny oraz w skokach z wieży – L. Klaus; w sztafecie 4×100 m stylem dowolnym AZS Warszawa (Tomaszewska, Thomme, Świecińska, Kratochwilówna) – 6 min 29,3 s – wynik lepszy od rekordu Polski o 21 s; w sztafecie 3×100 m stylem zmiennym TPSN (Schmidt, E. Fitzówna, M. Fitzówna) – 5 min 6 s – wynik lepszy od rekordu Polski⁷². Poziom sportowy zawodów kobiecych stał na wyższym poziomie niż w poprzednich mistrzostwach Polski⁷³.

Mecz międzypaństwowy w pływaniu Czechosłowacja – Polska (w rywalizacji kobiet i mężczyzn), przeprowadzony w połowie sierpnia 1931 r. w Pradze, był ważnym wydarzeniem dla polskiego pływania⁷⁴. Mimo iż pojedynki zakończył się zwycięstwem Czechosłowacji (63:39), to polskie pływaczki nie zawiodły. Miały wiele dobrych wyników, m.in. zwycięstwa odniosły: K. Nowak w wyścigu na dystansie 100 m stylem grzbietowym (1 min 35,4 s); A. Jarkulisz w wyścigu na dystansie 200 m stylem klasycznym (3 min 26,3 s) – wynik lepszy od rekordu Polski; L. Klaus w skokach z trampoliny oraz w skokach z wieży; reprezentacja Polski (A. Szczerba, Szmidówna, R. Morawska, M. Kratochwilówna) w sztafecie 4×100 m stylem dowolnym (5 min 45,5 s – wynik lepszy od rekordu Polski)⁷⁵. Ponadto, mimo przegranej, Polki ustanowiły wyniki lepsze od rekordu Polski w innych konkurencjach: w wyścigu na dystansie 100 m stylem dowolnym – R. Morawska (1 min 21,9 s); w sztafecie 3×100 m stylem zmiennym – sztafeta Polski (K. Nowak, A. Jarkulisz, M. Kratochwilówna) – 4 min 40,4 s.

Sport saneczkowy nie był wśród kobiet zbyt rozpowszechniony. W zakresie współzawodnictwa sportowego rozgrywano zawody o mistrzostwo Polski z udziałem zawodniczek zagranicznych. Pierwsze zawody tego rodzaju odbyły się w Krynicy w końcu stycznia 1931 r.⁷⁶ W konkurencji jazdy pojedynczej kobiet zwyciężyła austriacka saneczkarka Christine Klecker, przed Heleną Szeraucówną (Polska) i Langer (Austria). W konkurencji par mieszanych najlepsi okazali się H. Szeraucówna i Posselt (Czechosłowacja).

Ogólnopolskie zawody w strzelectwie kobiet odbyły się w marcu 1931 r. w Warszawie⁷⁷. W czterodniowych zawodach rywalizowały 164 zawodniczki. W konkurencjach drużynowych najlepsze okazały się zespoły: Organizacja Przygotowania Kobiet do Obrony Kraju, Kobiety Klub Strzelecki Warszawa, Rodzina

⁷² „Przegląd Sportowy” 1931, nr 64, s. 2; 1931, nr 65, s. 2.

⁷³ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 65, s. 3.

⁷⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 65, s. 1; 1931, nr 68, s. 2.

⁷⁵ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 68, s. 2.

⁷⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 9, s. 5.

⁷⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 25, s. 5.

Wojskowa Bydgoszcz; w konkurencjach indywidualnych: Dzewulakowska (Kielce), Woźniak (Biała Podlaska), Stawarz (Przemyśl), Buśkiewicz (Warszawa), Dreyer (Toruń).

Wśród konkurencji szermierki panie uprawiały floret. W styczniu 1931 r. rozegrany został mecz szermierczy pomiędzy AZS Poznań a Policyjnym Klubem Sportowym (PKS) Warszawa⁷⁸. Po jego zakończeniu odbył się mecz pokazowy we florecie, w którym wzięły udział Gertruda Gronowska (wicemistrzyni Polski z 1929 r.) i Maria Lange („Lanzanka”).

W strukturach Polskiego Związku Szermierczego (PZSz) wyodrębniono referat szermierki kobiet⁷⁹. Kierowała nim Amelia Laskowska. Przy jej wydatnej pomocy i staraniom rozegrano po rocznej nieobecności w ramach mistrzostw Polski w szermierce floret kobiet. Zawody odbyły się w dniach 28–29 marca 1931 r. w Warszawie. Mistrzynią Polski została G. Gronowska (AZS Poznań), tytuł wicemistrzyni Polski przypadł Jadwidze Duch („Polonia” Warszawa), zaś III miejsce zajęła Maria Lange („Lanzanka”) – AZS Poznań⁸⁰. W turnieju wzięło udział 7 zawodniczek.

Redakcja „Przeglądu Sportowego” dokonała podsumowania najlepszych polskich tenisistek za sezon 1930 r.⁸¹ Na pierwszym miejscu wymieniono Jadwigę Jędrzejowską, następnie Wandę Dubieńską, Gertrudę Volkmer i Werę Richter. W latach 1921–1930 tytuł mistrzyni Polski w tenisie zdobyły: W. Richter (1921–1922, 1924–1927), W. Dubieńska (1928), J. Jędrzejowska (1929–1930)⁸².

Polskie tenisistki brały udział w turniejach rangi lokalnej, regionalnej, ogólnopolskiej i międzynarodowej. Mistrzostwa Polski w tenisie odbyły się w 1931 r. we Lwowie⁸³. W finale gry pojedynczej J. Jędrzejowska pokonała G. Volkmer (6:2, 6:1); w grze podwójnej J. Jędrzejowska i W. Dubieńska wygrały z parą G. Volkmer i M. Rudowska (6:2, 6:2); w grze mieszanej G. Volkmer i Popławski zwyciężyli z parą W. Dubieńska, Ignacy Tłoczyński (7:5, 6:1)⁸⁴.

W Polsce organizowano turnieje rangi międzynarodowej. W 1931 r. odbył się na Górnym Śląsku turniej z udziałem tenisistów spoza Polski⁸⁵. W finale gry pojedynczej mistrzyni Austrii Herbst pokonała G. Volkmer (9:7, 7:9, 6:3). Z polskich tenisistek w turniejach międzynarodowych (poza Polską) m.in. uczestniczyły J. Jędrzejowska (np. w Berlinie, Hamburgu, Londynie, Paryżu) i G. Volkmer (m.in. brała udział w turniejach w Rumunii i na Węgrzech)⁸⁶. Na turnieju w Berlinie (czerwiec 1931) J. Jędrzejowska wspólnie z Neppach (Niemcy) w grze deblowej

⁷⁸ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 9, s. 5.

⁷⁹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 25, s. 5.

⁸⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 26, s. 4.

⁸¹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 5, s. 3.

⁸² „Przegląd Sportowy” 1931, nr 68, s. 4.

⁸³ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 69, s. 2.

⁸⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 71, s. 6.

⁸⁵ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 44, s. 5; 1931, nr 45, s. 2.

⁸⁶ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 44, s. 5; 1931, nr 45, s. 2; 1931, nr 50, s. 2; 1931, nr 62, s. 5; 1931, nr 63, s. 5.

awansowała do finału rozgrywek. Jadwiga Jędrzejowska w 1931 r. po raz pierwszy uczestniczyła w turnieju Wimbledon na kortach w Londynie⁸⁷. Jej debiut nie wypadł pomyślnie. Przegrała z Brytyjką Kathleen McKane Godfree 6:2, 4:6, 3:6⁸⁸.

Regaty o mistrzostwo Polski w wioślarstwie zostały rozegrane w dniu 26 lipca 1931 r. w Bydgoszczy na torze w Brdujściu⁸⁹. Jedyna konkurencja mistrzowska dla kobiet została przeprowadzona w ramach czwórek ze sternikiem. Wygrała faworyzowana osada Warszawskiego Klubu Wioślarzek (WKW) w składzie: A. Konckiewicz, Maria Gaszczyńska, Hablewska, Hanna Strauss, Halina Kożuchowska – sternik. Drugie miejsce w tej konkurencji zajęła osada BKW Bydgoszcz, III – PKW Poznań, zaś IV – AZS Kraków.

Wioślarki WKW brały udział w regatach międzynarodowych na Tamizie w Anglii⁹⁰. Polskie wioślarki otrzymały zaproszenie od Angielskiego Związku Wioślarstwa Kobiecego do udziału w zawodach. Kierownikiem wyjazdu polskich wioślarzek była sterniczka H. Kożuchowska. Pierwsze regaty rozegrano w dniu 1 sierpnia 1931 r. W konkurencji jedynek zwyciężyła Janina Grabicka, wyprzedzając Angielkę Chamberlen; w konkurencji czwórek ze sternikiem, osada WKW pokonała osadę angielską (Isleworth)⁹¹. Kolejne regaty zakończyły się również zwycięstwem wioślarzek WKW⁹².

W corocznie organizowanym plebiscycie „Przeglądu Sportowego” na „Najlepszego Sportowca Polski” za 1930 r. zwyciężyła Stanisława Walasiewicz – „Grażyna” Warszawa (37 384 pkt), na V miejscu uplasowała się Halina Konopacka (21 190 pkt), na VI – Jadwiga Jędrzejowska – AZS Kraków (15 560 pkt), natomiast na XX – Bronisława Staszek-Polankowa (926 pkt)⁹³. W konkursie na 10 Najlepszych Sportowców Żydowskich III pozycję zajęła S. Lewin (lekkoatletyka), V – M. Freiwald (lekkoatletyka), VIII lokata przypadła H. Bersohn (lekkoatletyka, ŻASS Warszawa)⁹⁴.

„Przegląd Sportowy” upowszechniał sport kobiet poprzez doniesienia, materiały i artykuły dotyczące uwarunkowań sportu kobiet, współzawodnictwa sportowego oraz osiągnięć sportowych kobiet. Kobiety działały w strukturach organizacyjnych sportu w Polsce. Najpowszechniej uprawianymi dyscyplinami sportu przez kobiety w Polsce w omawianym okresie były gry sportowe i lekkoatletyka. Panie uprawiały również inne dziedziny sportu, m.in. łucznictwo, łyżwiarstwo, narciarstwo, pływanie, saneczkarstwo, szermierkę, tenis i wioślarstwo. Uczestni-

⁸⁷ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 50, s. 6. Jadwiga Jędrzejowska wówczas grała raketami Dunlop.

⁸⁸ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 51, s. 2.

⁸⁹ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 60, s. 2.

⁹⁰ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 62, s. 1.

⁹¹ W osadzie polskiej, obok sterniczki H. Kożuchowskiej wystąpiły zawodniczki wybrane spośród następujących: Jadwiga Chabalewska, Aleksandra Dzięgielewska, Maria Gaszczyńska, Aniela Konckiewicz, Hanna Strauss.

⁹² „Przegląd Sportowy” 1931, nr 64, s. 5.

⁹³ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 17, s. 2.

⁹⁴ „Przegląd Sportowy” 1931, nr 62, s. 4.

czyły we współzawodnictwie w poszczególnych dziedzinach sportu. W omawianym okresie nastąpił wzrost wyników sportowych kobiet. Największe sukcesy na arenie międzynarodowej reprezentantki Polski osiągały w lekkoatletyce, łucznicztwie i tenisie, m.in. Jadwiga Jędrzejowska, Janina Kurkowska-Spychajowa, Stanisława Walasiewicz.

Bibliografia

A. Źródła

I. Prasa

„Przegląd Sportowy” 1931.

B. Literatura

Drozdek-Małołepsza T., *Sport kobiet w Polsce w latach 1921–1922 w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy”*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Kultura Fizyczna”, 2013, t. 12, nr 2.

Drozdek-Małołepsza T., *Sport kobiet w Polsce na łamach czasopisma „Przegląd Sportowy” (1923–1924)*, „Zeszyty Naukowe Almamery Szkoła Wyższa z siedzibą w Warszawie” 2014, nr 2 (71).

Drozdek-Małołepsza T., *Sport kobiet w Polsce w 1925 roku w świetle „Przeglądu Sportowego*, [w:] J. Kwieciński, M. Tomczak, M. Łuczak (red.), *Sport i wychowanie fizyczne w badaniach naukowych. Teoria praktyce*, Konin 2014.

Drozdek-Małołepsza T., *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1926)*, [w:] M. Zowisło, J. Kosiewicz (red.), *Sport i turystyka w zwierciadle wartości społecznych*, Kraków 2015.

Drozdek-Małołepsza T., *Sport kobiet w Polsce na łamach czasopisma „Przegląd Sportowy” (1927)*, „Zeszyty Naukowe Almamery Szkoła Wyższa z siedzibą w Warszawie” 2014, nr 3 (72).

Drozdek-Małołepsza T., *Sport kobiet w Polsce w świetle czasopisma „Przegląd Sportowy” (1929)*, „Szkice Humanistyczne” 2015, t. 15, nr 1–2.

Drozdek-Małołepsza T., *Sport strzelecki kobiet w Polsce w okresie międzywojennym*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Kultura Fizyczna” 2012, nr 11.

Drozdek-Małołepsza T., *Sporty zimowe kobiet w Polsce w latach 1919–1939*, [w:] L. Rak, E. Małołepszy (red.), *Narciarstwo Polskie 1888–2008*, Jasło 2009.

Drozdek-Małołepsza T., *Stan badań nad dziejami wychowania fizycznego i sportu kobiet w Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] S. Zaborniak (red.), *Z dziejów kultury fizycznej w Polsce*, Rzeszów 2005.

Drozdek-Małołepsza T., *Udział reprezentantek Polski w Światowych Igrzyskach Kobięcych (1926–1934)*, „Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku” 2014, nr 1–4.

Drozdek-Małołepsza T., *Uwarunkowania rozwoju ruchu sportowego kobiet w Polsce w latach 1919–1939. Zarys problematyki*, [w:] T. Drozdek-Małołepsza (red.), *Z najnow-*

- szych dziejów kultury fizycznej i turystyki w Polsce. *Dzieje kultury fizycznej i turystyki w Polsce w końcu XIX i XX w.*, t. 1, Częstochowa 2011, t. 1.
- Drozdek-Małolepsza T., *Women's Sport in Poland in the Light of „Przegląd Sportowy” [Sports Review] Magazine (1930)*, [w:] T. Drozdek-Małolepsza, A. Buková (red.), *Teoretyczne i praktyczne uwarunkowania kultury fizycznej i turystyki (Teoretické i praktické podmienky telesnej kultúry a turistiky)*, Częstochowa 2015.
- Małolepszy E., Drozdek-Małolepsza T., *Piśmiennictwo do dziejów sportów zimowych w Polsce w latach 1918–1939*, „Szkice Humanistyczne” 2014, t. 14, nr 4.
- Rotkiewicz M., *Geneza i początki sportu kobiecego w Polsce*, „Sport Wyczynowy” 1978, nr 6–7.
- Rotkiewicz M., *Rozwój sportu kobiet w Polsce okresu międzywojennego*, „Sport Wyczynowy” 1979, nr 3–4.

Abstract

Women's sport in Poland in the light of „Przegląd Sportowy” [“Sports Review”] magazine (1931)

The aim of the paper has been to present women's sport in Poland in the light of “Sports Review” magazine. “Sports Review” popularized women's sport through reports, materials and articles concerning conditions for women's sport, women's sports competition and achievements. Women were active in the organizational structures of sport in Poland. The most popular sports disciplines practised by women in Poland in the period discussed were sports games and athletics. Women also practised other sports disciplines, among others, archery, skating, skiing, swimming, tobogganing, fencing, tennis and rowing. They participated in the competition in various sports disciplines. In the period discussed there was an increase in women's sports performance. Polish women were most successful in the international arena in athletics, archery and tennis.

Keywords: women, sport, “Sports Review” magazine, Poland, 1931